

прегледни рад
достављен: 20. 11. 2022.
прихваћен за објављивање: 18. 12. 2022.
УДК 347.9
342.722:347.962.6

Милица МИЦОВИЋ*

ПОВРЕДА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Апстракт

Право на суђење у разумном року као део права на правично суђење, јесте једно од основних људских права прокламованих Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. У домаћем праву загарантовано је, превасходно, Уставом Републике Србије а затим Законом о заштити права на суђење у разумном року. Имајући у виду да поштовање права на суђење у разумном року доприноси поштовању људских права, принципима владавине права и правне државе, чини се неопходним преиспитивање питања (односно проблема) повреде права на суђење у разумном року. У раду се, након општих напомена о садржини права на суђење у разумном року, анализирају законодавна решења у домену заштите права на суђење у разумном року. Посебна пажња посвећена је споровима из области радних односа, с обзиром на то да статистички подаци у погледу спорова који су предмет решавања пред Врховним касационим судом, указују на бројност и дуго трајање претежно радних спорова. Ауторка у раду, такође, настоји да анализира судску праксу као и праксу Европског суда за људска права с обзиром на чињеницу да је у великом броју предмета пред Европским судом за људска права против Републике Србије, утврђена повреда права на суђење у разумном року.

Кључне речи: право на суђење у разумном року, радни спорови, заштита права, Европски суд за људска права.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Заштита права на суђење у разумном року тренутно је једна од најважнијих и најактуелнијих правних тема што указује на неопходност анализирања повреде овог права. Право на правично суђење као и суђење у разумном року предсављају део основних људских права и њихову заштиту

* Асистент, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, milica.midzovic@pr.ac.rs

уживају не само држављани Србије већ и сви они који би могли доћи под јурисдикцију домаћег суда. Оно стога стоји раме уз раме са другим Уставом гарантованим правима, али је уједно њихов темељ и једини стварни гарант. Без остваривања права на правично суђење нема и не може бити заштите других људских права и слобода. Посебност права на правично суђење и суђење у разумном року увиђа се не само у практичном већ и у формалноправном смислу. Она се огледа у немогућности одступања од тог права чак и у екстремним околностима, попут ванредног или ратног стања. Важност тог права је и у његовој сложености. Обухвата право на независан, непристрасан и законом установљен суд који ће правично и у разумном року јавно расправити и одлучити о правима и обавезама појединца, основаности сумње и оптужбама које су биле разлог за покретање поступка. Дакле, право на правично суђење садржи више права која су у међусобној и нераскидивој вези, а свако од њих је подједнако сложено у својим елементима, баш као што је то и само право на правично суђење односно суђење у разумном року.¹ Правна дилема, међутим, већ може бити да ли је трајање судског поступка (процес постизања правде) требало бити одређено временски прецизно или је за то довољан само одређени правни стандард („разуман рок“, „правично суђење“, „правичан поступак“ итд.)² Где се налази граница између правде, заштите и остваривања права и временских оквира у којим се наведено треба достићи?

У домену радног права, права запослених да могу тражити заштиту својих повређених права, установљена је правним прописима и у духу је решења савремених правних система у оквиру којих су права на раду призната и заштићена као права човека, која се остварују у области рада и радних односа. Ако се прихвати чињеница да је постојање спорова у радним односима неизбежно у сваком друштву, онда је стварање ефикасног система њиховог решавања циљ којем се тежи. Тај циљ је могуће остварити само ако друштво има адекватне методе и институције за решавање спорова. Стога је основни циљ рада је да се укаже на специфичности остваривања права на суђење у разумном року у радним споровима, с обзиром на то да се путем радних спорова штити економска егзистенција запослених и чланова њихових породица. Зато, право на суђење у разумном року мора се посматрати не само као битно питање у оквиру правосудног система једне државе, повезано са рационалном употребом ресурса и делотворношћу система уопште, већ и са аспекта људских и мањинских права и права на правично суђење. Како на

¹ С. Мандић, „Заштита права на правично суђење у одлукама Уставног суда Србије и Европског

суда за људска права о Србији”, Десет расправа о правосуђу, ЦЕПРИС, Београд 2020.

² А. Радоловић, „Заштита права на суђење у разумном року“, *Зборник радова Правног факултета Свеучилишта у Ријеци*, вол. 29, бр. 1, 2008, 37.

страни држава стоји обавеза да адекватно организују своје правне системе како би омогућиле својим судовима да гарантују право учесницима у поступку да у разумном року добију коначну одлуку, битно је познавати међународне стандарде у овој области, као и праксу Европског суда за људска права.

1. ПРАВО НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ КАО ЉУДСКО ПРАВО

Право на суђење у разумном року се класификује у ред тзв. формалних људских права која су по својој природи претпоставка за реализацију основних људских права. Као такво, оно је загарантовано низом међународних и националних правних аката. Пре свега гарантује се Европском конвенцијом о основним људским правима и слободама (у даљем тексту: Конвенција, ЕКЉП), посебно у контексту значаја члана 6 ЕКЉП.³ Европска конвенција у неколико чланова (чл. 6⁴ и 7 и чл. 2, 3 и 4 Протокола бр. 7 уз Конвенцију) и Пакт о грађанским и политичким правима у члану 14 гарантују једнакост пред судовима која подразумева многе процесне гаранције у току грађанског и кривичног поступка и право на преиспитивање судских одлука пред вишим судовима.

Право на суђење у разумном року, предвиђено Међународним пактом о грађанским и политичким правима⁵ где се чланом чланом 14 предвиђају процесне гаранције у погледу права на суђење, а као једну од њих, у ставу 3Ц, наводи се да:

„Свако ко је оптужен за кривично дело има потпуно једнако право бар на следећа јамства: ц) да му буде суђено без непотребног одуговлачења“,

³ Осликава се и у бројчаним показатељима у вези са судском праксом ЕСЉП-а, односно, „у много већем броју случајева који се тичу члана 6 више него било којег другог“. Вид. С. Harland, R. Roche, E. Strauss, *Komentar Evropske konvencije o ljudskim pravima*, 2003, 113.

⁴ Члан 6, којим се јемчи право на правично суђење је члан на чије су се повреде подносиоци представки највише жалили током претходних година. Они су се, конкретно, жалили на дужину поступка пред домаћим судовима и неизвршење пресуда домаћих судова. Поред тога, подносиоци представки поред члана 6 највише пажње посвећују члану 3 те су се стога највише жалили на нечовечно или понижавајуће поступање или пропуст државних органа да спроведу делотворну истрагу. „Жалили су се, на пример, на то да се држава није на одговарајући начин старала и задовољавала њихове потребе, физичке или психичке, током периода лишења слободe. Коначно, многи подносиоци представки су тврдили да је повређено њихово право на слободу и безбедност из члана јер су, на пример, били ухапшени и лишени слободe неколико сати иако нису ни за шта били оптужени.“ Вид. http://rolplatform.org/wp-content/uploads/2019/02/case_law_srb.pdf.

⁵ Закон о ратификацији Међународног пакта о грађанским и политичким правима, „Службени лист СФРЈ- Међународни уговори“, (број 7/1971).

а заштита процесних гаранција из члана 14 може се остварити пред Комитетом за људска права. Улога Комитета за људска права релевантна је и у погледу усвајања општих коментара у контексту тумачења значења одредби Међународног пакта, од којих је релевантан Општи коментар бр. 32, у оквиру којег се помиње и питање дерогације члана 14. Иако из терминологије одредбе члана 14 произлази да се она односи на кривични поступак, Комитет је у неким случајевима ширим тумачењем признао право на суђење без великог одуговлачења и у неким другим ситуацијама. То је Комитет за људска права учинио у својој одлуци *Munoz Hermoza* против Перуа (број 203/86) када је утврдио повреду овог права у радном спору проистеклом из неосноване суспензије бившег полицајца. Подносилац представке је морао 10 година да докажује пред разним домаћим управним и судским инстанцама повреду овог права. Комитет је у предметној одлуци сматрао да је дошло до кашњења у поступку, који је укључивао административну ревизију која је била на чекању седам година као и поновљене пропусте у спровођењу судске одлуке којом се тражи враћање подносиоца представке на посао, а што је резултирало о је резултирало неоправданим одлагањем поступка и кршењем принципа правичног суђења.⁶

Право на правично суђење дефинисано је готово на идентичан начин у члану 6 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода и у члану 32 Устава Републике Србије. Устав Републике Србије непосредно гарантује право на суђење у разумном року, у оквиру корпуса права који чине право на правично суђење, формулацијом:

„...да свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега.“⁷

Такође, кроз позитивноправна решења, *Законик о кривичном поступку* и *Закон о заштити права на суђење у разумном року* прописују конкретна правила и процедуре које уређују питање остваривања и заштите овог права у поступцима пред судовима Републике Србије.⁸ Стање у нашој земљи пре десет година било је такво да је према подацима Министарства правде Републике Србије из 2011. године, утврђено да је чл. 6 ЕКЈП ст. 1 члан који се највише кршио од стране државних органа у Републици Србији.⁹

⁶ *Ruben Toribio Muñoz Hermoza v. Peru*, Communication No. 203/1986.

⁷ Чл. 32, Устав Републике Србије, „Сл. гласник“, 2006.

⁸ *Закон о заштити права на суђење у разумном року*, "Сл. гласник РС", бр. 40/2015.

⁹ Одлуке и пресуде европског суда за људска права IV Донете у односу на Републику Србију за период март 2010-април 2011. године, Министарство правде Владе Републике Србије, 2011, 7.

До 2014. године, уставна жалба пред Уставним судом била је једини правни лек за заштиту права на суђење у разумном року. Због тога, Европски суд за људска права је у бројним предметима против Србије указивао на потребу доношења законом посебно прописаног правног средства на националном нивоу чиме би се ефикасност побољшала.¹⁰ Године 2014. уведено је ново правно средство изменама *Закона о уређењу судова*, а убрзо потом донет је и посебан Закон о заштити права на суђење у разумном року којим се право на разумно трајање поступка гарантује свим странкама у судском поступку и наглашава се да се оштећеном у кривичном поступку, приватном тужиоцу и оштећеном као тужиоцу то право гарантује само ако су истакли имовинскоправни захтев. Овиме су субјекти права на суђење у разумном року постављени по стандардима Европске конвенције и праксе ЕСЈП. Законодавац је испоштовао и мерила за оцену трајања суђења у разумном року и у чл. 4 закона прописао да се приликом оцене да ли је дошло до повреде права на суђење у разумном року уважавају све околности предмета суђења, пре свега сложеност чињеничних и правних питања, целокупно трајање поступка и поступање суда, јавног тужилаштва или другог државног органа, природа и врста предмета суђења или истраге, значај предмета суђења или истраге за странку, понашање странака током поступка, посебно поштовање процесних права и обавеза, затим поштовање редоследа решавања предмета и законски рокови за заказивање рочишта и главног претреса и израду одлука.¹¹

Јасно је да је било неопходно да се изврше одређене измене и допуне у унутрашњем правном поретку Републике Србије, те да се обезбеди делотворан правни лек, регулисањем посебним законом. Први корак је учињен 2013. године, када је ступио на снагу Закон о изменама и допунама Закона о уређењу судова, којим су уведени чланови 8а, 8б и 8в, који су се односили на делотворне правне лекове за заштиту права на суђење у разумном року. Наведене измене и допуне су подразумевале да странка у судском поступку која сматра да јој је повређено право на суђење у разумном року је могла непосредно вишем суду поднети захтев за заштиту овог права. Овим захтевом странка је могла да захтева и накнаду за његову повреду. Био је предвиђен хитан поступак одлучивања.¹²

Услов да ЕСЈП прихвати представку појединца је, између осталог, и то да су већ исцрпљени сви унутрашњи правни лекови које Европски суд за

¹⁰ Љ. Милутиновић, С. Андрејевић, *Коментар Закона о заштити права на суђење у разумном року*, Службени гласник, 2019, 8.

¹¹ Национална стратегија за реформу правосудја за период 2013–2018. године, <https://www.mpravde.gov.rs/files/Nacionalna-Strategija-reforme-pravosudja-za-period-2013.-2018.-godine%201.pdf>

¹²

људска права сматра делотворним. Уставна жалба се у начелу и даље сматра таквим правним средством. Према подацима ЕСЉП, од укупно 199 пресуда којима је констатована повреда права из Конвенције, а које су донете од ратификације Конвенције до 2020. године и које се односе на Србију, 76 повреде права на правично суђење из члана 6 Конвенције (посматраног у целини) утврђене су у чак 158 пресуда, односно 79% од укупног броја констатованих повреда које је учинила Србија.¹³

2. ПРАВО НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ (између теорије и праксе)

Устав РС као највиши правни акт националног карактера прописује да свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд правично и у разумном року расправи и одлучи о његовим правима, обавезама и оптужбама против њега. Гаранције које пружа Устав РС се односе и на домен заштите права на суђење у разумном року као основног људског права. Међутим, у Србији и даље постоји велики број предмета који нису решени иако је решавање заосталих предмета и решавање предмета у разумним роковима већ годинама највише на листи приоритета. Према последњем доступном извештају Врховног касационог суда, на нивоу Србије укупан број нерешених старих предмета је 382.646. Број нерешених предмета без извршења је 95.173. Број укупно нерешених предмета се смањује, у поређењу са претходном извештајном годином, док је број нерешених предмета без извршења у благом порасту.¹⁴

Повећање је нарочито изражено у београдским основним судовима и Вишем суду у Београду који је највиши суд тог ранга у Републици Србији. Виши суд у Београду има 11 одељења од којих грађанско и кривично одељење функционишу и као првостепено и као другостепено. Такође, надлежност Вишег суда проширена је и Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва, Законом о парничном поступку, Законом о уређењу судова, Законом о заштити узбуњивача, Законом о заштити права на суђење у разумном року, Законом о јавном информисању и медијима, као и Законом о изменама и допунама Закона о јавном бележничтву. То је утицало да Виши суд у Београду бележи драстично повећање прилива предмета и могло би се закључити да проблем ефикасности Вишег суда у Београду утиче на

¹³ Пресуде ЕСЉП су јавно доступне, многе од њих и на српском језику. Информације о судској пракси Европског суда за људска права доступне су у бази података HUDOC коју води Европски суд за људска права. Видети: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/HUDOC&c=>

¹⁴ *Годишњи извештај о раду судова у Републици Србији за 2020. годину*, 25.

ефикасност правосудног система у целини.¹⁵ Како је већ констатовано, највеће реално повећање нових предмета односи се на предмете којима се тражи заштита права на суђење у разумном року. Међутим, иако се према судским одлукама донетим у складу са Законом о заштити права на суђење у разумном року и на основу одлука Уставног суда исплаћују накнаде, оне су често веома ниске тако да је Европски суд у случајевима који су поводом незадовољавајуће накнаде покренути против Србије заузео став да лица која су је добила и даље имају статус жртве због извршене повреде права на суђења у разумном року. Наиме, незадовољне странке подносе представке Европском суду за људска права у Стразбуру који утврђује да „статус жртве подносилаца представки, зависи од тога да ли је обештећење које им је досуђено било одговарајуће и довољно у вези са правичним задовољењем предвиђеним чланом 41 Конвенције”.¹⁶

Једна од мера која би могла да помогне да се правосуђе растерети великог броја предмета је посредовање у решавању спорова (медијација). Медијација у Србији није обавезна и судови је нуде као алтернативни начин решавања оних предмета у којима се стране не слажу, а желе да саме заштите своје интересе. Радни спорови спадају у приоритете и по нашем закону, и по стандардима Европског суда за људска права, они трају годинама, и због повреде права на правично суђење у разумном року, једини социјално одговоран одговор државе је успостављање правичне и приступачне заштите, а мирно, вансудско решавање радних спорова свакако је најекономичнији и најефикаснији приступ правди, посебно имајући у виду да у нашем праву не постоје радни судови. Због тога би требало би системски и континуирано афирмисати предности мирног решавања радних спорова и најширу јавност упознати са једноставном и приступачном процедуром мирног решавања радних спорова (вансудским или алтернативним решавањем – АРС). У том смислу неопходно је оснажити једину специјализовану институцију надлежну за радне спорове – Републичку агенцију за мирно решавање радних спорова.¹⁷ Републичка агенција за мирно решавање радних спорова је основана Законом о мирном решавању радних спорова и залаже се за то да би радници своје незадовољство према послодавцу најпре требало да реше мирним путем уз

¹⁵ У току 2018. године Виши суд имао је укупно 210.772 предмета у раду, што је 125,80% више предмета у односу на исти период 2016. године, а 76,04% више у односу на исти период 2017. године, док је број примљених предмета за 182,40% повећан у односу на 2016. годину, а за 95,75% повећан у односу на 2017. годину.

¹⁶ *Хрустић и други против Србије*, ЕСтНР, Апп. нo. 8647/16, пресуда од 9. Јануара 2018.

¹⁷ Олга Кићановић, „Предност вансудског решавања радних спорова, Законске и потенцијалне могућности”, *Радно и социјално право – Часопис за теорију и праксу радног и социјалног права, Удружење за радно право и социјално осигурање Србије*, Број 1/2014, Београд, 2018., 269-286.

помоћ Агенције, а њени основни постулати који је карактеришу јесу добровољност, непристрасност, стручност и оно што је за стране такође битно – поступак је бесплатан.¹⁸

3. ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Приоритетни случајеви, који оправдавају већу хитност пред Европским судом за људска права свакако се односе на радне спорове, имајући у виду њихов значај за егзистенцију запосленог и чланова њихове породице али и друштва у целини.

У пресуди *Lachele* против Француске од 8. јуна 2004. године, суд потврђује да се „поступци у области радних спорова који, будући да се односе на питања од капиталног значаја за професионалну ситуацију подносиоца представке, морају решавати са посебном експедитивношћу“. У случају *Saertoez* против Француске од 24. 9.2009. године, суд примећује да је, у меритуму, значај спора велики (поништење премештаја) и да је трајање спора од више од шест година за пресуђивање таквог случаја претерано. У области радних спорова за које се захтева посебна експедитивност, Италија је спровела реформу усвајајући хитне мере у тој области да би се убрзао поступак суђења. Тако пресуда *Ruotolo* против Италије од 27. фебруара 1992: утврђено је кршење чл. 6 ст. 1 Европске конвенције за заштиту људских права, због трајања поступка једанаест година и седам месеци, у три степена суђења, а потом враћање на поновно суђење по решењу касационог суда: предуга расправа у апелацији, (7 и по месеци). У пресуди *Callfon* против Француске од 29. октобра 2009: истакнуто је да је велика брзина посебно неопходна у области спорова везаних за радно место, који по својој природи налажу брзо одлучивање с обзиром на значај поступка за заинтересовано лице, његов професионални и породични живот, као и за његову професионалну каријеру.

Када говоримо о Србији, вратићемо се корак уназад, и цитирати део судске одлуке Врховног суда Србије која потиче још из 1992. године. „Радник не може тражити судску заштиту права пред надлежним судом, ако предходно није тражио заштиту права пред надлежним органом у својој радној средини. Ово правило, изражено у чл. 83 ст. 2 Закона о основним правима из радног односа, односно, чл. 97 ст. 2 Закона о радним односима, у ствари значи да без приговора (којим се покреће поступак интерне заштите), нема ни тужбе (којом

¹⁸ Извор: <https://www.ramrrs.gov.rs/sr-cyr>

се покреће поступак судске заштите). Оно је процесна претпоставка за покретање радног спора.¹⁹

Овакав начин регулисања покретања радног спора је историја, и сматрамо да је то добро решење, јер свако мора имати слободан приступ, независном и непристрасном суду пред којим ће остварити своја права. Међутим, предходно решење изузетно подсећа на поступак исцрпљења домаћих правних лекова, пред Европским судом за људска права. Европски суд за људска права је против Србије утврђивао повреду права на суђење у разумном року и непостојање делотворног правног лека све до објављивања прве одлуке Уставног суда о уставној жалби- 7. августа 2008. године (*пресуда Винчић и др. против Србије*). Дакле, у погледу свих представки поднетих пре тог датума није било делотворног правног лека због прекомерне дужине судског поступка. У случајевима *Јовановић против Србије* и *Радовановић против Србије*, Европски суд за људска права донео је две пресуде у корист подносилаца представки и то 15. јула 2014. у предмету *Јовановић и други против Србије*.²⁰

У домену радног права, требало би поменути и случај *Barbulescu* против Румуније²¹ с једне стране, радило о праву подносиоца представка на поштовање његовог приватног живота сходно члану 8, а, са друге, о праву његовог послодавца да надзире комуникацију, укључујући одговарајућа дисциплинска овлашћења, како би обезбедио несметано пословање предузећа. У складу са позитивним обавезама државе из члана 8, од националних власти се захтевало да остваре равнотежу између ових двају интереса. Садржај комуникације подносиоца представке преко рачунарског програма за тренутну размену порука касније је коришћен током дисциплинског поступка против њега. Поставило се питање да ли су националне власти успоставиле правичну равнотежу између интереса о којима се ради. Домаћи судови нису утврдили да ли је подносилац представке претходно обавештен да његове комуникације могу подлегати надзору, а нису узели у обзир ни чињеницу да подносилац представке није обавештен о природи или размерама надзора, као ни о степену задирања у његов приватни живот и преписку. Национални судови нису утврдили конкретан разлог који је оправдавао мере надзора, да ли су могле бити примењене мање интрузивне мере и да ли је приступ комуникацијама био могућ без знања подносиоца представке. Суд је закључио да је повређен члан

¹⁹ З. Ивошевић, Радни спор без интерне заштите, Коментари одлука Врховног суда Србије Рев.4836/93.од 2.2.1994 год и Рев. 3638/93 од 7.12.1993 године, *Анали Правног факултета*, Београд 1995, 120.

²⁰ Види: број представки 13907/09, 15650/09, 16874/09, 17233/09, 27787/09, 31028/09, 6997/10 и 61218/11и 22. јула 2014. у предмету *Радовановић против Србије* (број представке 9302/11).

²¹ Пресуда Великог већа изречена 5. септембра 2017, бр. 61496/08.

8 што указује на чињеницу да се приликом решавања о заштити права запослених и послодаваца повређује више чланова ЕКЉП.²²

ЗАКЉУЧАК

На крају, оно што можемо истаћи када се ради о судском начину решавања спорова, је проблем са којим се сусрећемо годинама и деценијама уназад. То је проблем трајања поступака пред грађанским судовима у Републици Србији. Иако закон предвиђа хитност при решавању у поступцима из радних односа у пракси ови поступци трају дуго и карактерише их неуједначеност и неефикасност. Стога је нужно афирмисати алтернативне методе решавања спорова. Имајући у виду чињеницу да су радни спорови постали свакодневница а да су услови рада нарушени потребно је да постоје адекватне методе и институције за решавање спорова, посебно уколико се доводи у питање надмоћ послодаваца и неадекватно залагање државе када је у питању достојанство рада. Само решавање спорова између послодаваца и запослених, незамисливо је без учешћа одређених институција, па је битно истаћи предности алтернативних метода решавања радних спорова конкретно Републичке агенције за мирно решавање радних спорова коју карактерише добровољност, непристрасност, стручност, ефикасност и што је може се рећи најпримамљивије грађанима – поступак је бесплатан. У том контексту битно је да дође до пораста поверења и познавања рада институција попут Републичке Агенције за мирно решавање радних спорова, као специјализоване агенције за алтернативно решавање радних спорова. Међутим, реалност је да запослени и послодавци било у приватном или јавном сектору слабо користе могућност да потпуно бесплатно, брзо и ефикасно реше настали спор уз помоћ Републичке агенције за мирно решавање радних спорова управо због недовољне обавештености о предностима исте. Агенција би требало би да буде видљивија како би се што већи број запослених и послодаваца обраћао за помоћ и посредовање у решавању проблема, а у прилог томе говори и сам податак да Влада Републике Србије предлаже управо Републичку агенцију за мирно решавање радних спорова као првенствено средство за решавање радних спорова Агенција као итекако значајна институција која и поред више од деценије постојања бележи све боље резултате и представља кључ у оквиру алтернативног решавања радних спорова.

²² Новија пракса Европског суда за људска права Албаније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србије, *Advice on Individual Rights in Europe*, 2017. http://rolplatform.org/wp-content/uploads/2019/02/case_law_srb.pdf.

ЛИТЕРАТУРА

Годишњи извештај о раду судова у Републици Србији за 2020. годину, <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/godi%C5%A1nji-izve%C5%A1taj-o-radu-sudova>.

Harland C, Roche P., E. Strauss E., *Komentar Evropske konvencije o ljudskim pravima*, 2003.

Ивошевић З., *Радни спор без интерне заштите*, Коментари одлука Врховног суда Србије Рев.4836/93.од 2.2.1994 год и Рев. 3638/93 од 7.12.1993 године, *Анали Правног факултета*, Београд 1995.

Кићановић, О. „Предност вансудског решавања радних спорова, Законске и потенцијалне могућности”, *Радно и социјално право – Часопис за теорију и праксу радног и социјалног права*, Удружење за радно право и социјално осигурање Србије, Број 1/2014, Београд, 2018.

Мандић, С. „Заштита права на правично суђење у одлукама Уставног суда Србије и Европског суда за људска права о Србији”, *Десет расправа о правосуђу*, ЦЕПРИС, Београд 2020.

Милутиновић Љ., Андрејевић С., *Коментар Закона о заштити права на суђење у разумном року*, Службени гласник, 2019.

Национална стратегија за реформу правосуђа за период 2013–2018. године, <https://www.mpravde.gov.rs/files/Nacionalna-Strategija-reforme-pravosudja-za-period-2013.-2018.-godine%201.pdf>

Новија пракса Европског суда за људска права Албаније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србије, *Advice on Individual Rights in Europe*, 2017. http://rolplatform.org/wp-content/uploads/2019/02/case_law_srb.pdf.

Радоловић, А. „Заштита права на суђење у разумном року”, *Зборник радова Правног факултета Свеучилишта у Ријеци*, вол. 29, бр. 1, 2008. http://rolplatform.org/wp-content/uploads/2019/02/case_law_srb.pdf.

Закон о ратификацији Међународног пакта о грађанским и политичким правима, „Службени лист СФРЈ- Међународни уговори“, (број 7/1971).

Устав Републике Србије, „Сл. гласник“, 2006.

Закон о заштити права на суђење у разумном року, "Сл. гласник РС", бр. 40/2015.

Закон о уређењу судова, "Сл. гласник РС", бр. бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - др. закон, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 - др. закон и 13/2016)

Европски суд за људска права, пракса доступна на:

<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/HUDOC&c=>

<https://www.ramrrs.gov.rs/sr-cyr>

Представке број 13907/09, 15650/09, 16874/09, 17233/09, 27787/09, 31028/09, 6997/10 и 61218/11и 22. јула 2014. у предмету *Радовановић против Србије* (број представке 9302/11).

Хрустић и други против Србије, ЕСтHR, App. по. 8647/16, пресуда од 9. Јануара 2018

Пресуда Великог већа изречена 5. септембра 2017, бр. 61496/08.

Одлуке и пресуде европског суда за људска права IV Донете у односу на Републику Србију за период март 2010-април 2011. године, Министарство правде Владе Републике Србије, 2011.

Ruben Toribio Muñoz Hermoza v. Peru, Communication No. 203/1986.

Milica MIDŽOVIĆ
Teaching Assistant
University of Priština in Kosovska Mitrovica
Faculty of Law

VIOLATION OF THE RIGHT TO TRIAL WITHIN A REASONABLE TIME

Summary

The right to a trial within a reasonable time, as part of the right to a fair trial, is one of the basic human rights proclaimed by the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. In domestic law, it is guaranteed, first of all, by the Constitution of the Republic of Serbia and then by the Law on Protection of the Right to Trial within a Reasonable Time. Bearing in mind that respect for the right to a trial within a reasonable time contributes to respect for human rights, the principles of the rule of law and the rule of law, it seems necessary to reconsider the issue (or problem) of violating the right to a trial within a reasonable time. The paper, after general remarks on the content of the right to a trial within a reasonable time, analyzes the legislative solutions in the field of protection of the right to a trial within a reasonable time. Special attention is paid to disputes in the field of labor relations, given that statistical data on disputes that are subject to resolution before the Supreme Court of Cassation, indicate the number and duration of predominantly labor disputes. The author also tries to analyze the case law as well as the case law of the European Court of Human Rights, given the fact that in a large number of cases before the European Court of Human Rights against the Republic of Serbia, violation of the right to trial within a reasonable time.

Keywords: right to a trial within a reasonable time, labour disputes, protection of rights, European Court of Human Rights.